

Egy célszemély gondolatai

A szocializmus idején működő politikai besúgók tevékenységében többféleképpen lehetett érintett az ember. Lehetett besúgó, lehetett célszemély, és lehetett családilag érintett kívülálló. Ez utóbbi volt Esterházy Péter, aki egy apró trükk segítségével jutott hozzá olyasmihhez, amire nem számított. Kinyitotta a hetedik ajtót, mint Judit a Kékszakálluban, és majdnem beledrmedt abba, amit az ajtó mögött talált. Azután becsületesen és bátran megírta.

Én több évvel ezelőtti kérvényeztem először a Történeti Hivatalnál, hogy adják ki számomra a rólam összegyűjtött információkat. Okom volt feltételezni, hogy vannak ilyenek. (Megjegyzem, szégyenletesnek tartom itt ezt a kifejezést – kérvényezni. Elvégre én voltam a sértett. Az államnak kellett volna, sűrű bocsánatkérések közepette, megkeresnie engem és megkérdezni, érdekel-e, mit lestek össze rólam alamuszi szolgálai. De hát erre várhattam.) Az első körben, talán még öt évvel ezelőtt, azt a választ kaptam, hogy egyelőre nem találtak semmit, de majd jelentkeznek, ha mégis. Naná, hogy nem jelentkeztek. Néhány hónappal ezelőtt, türelmem fogytán, újra kérvényeztem, hogy megkaphassam a piszkos gyűjtemény személyemre vonatkozó részét. És most, néhány héttel ezelőtt, megkaptam. Sokkal kevesebbet kaptam, mint vártam (a kihallgatási jegyzőkönyveimet például, amelyek 1972-ben kellett hogy keletkezzenek, állítólag nem találgák), de nagyjából azt kaptam, amit vártam. Az összesen néhány oldalnyi szöveg legérdekesebb, legalaposabb, és rögtön két besúgó által jegyzett része a Hétfői Színpadról szól, arról a műsorosorozatról, amelyet 1977 és 1981 között szerkesztettem a Belvárosi Ifjúsági Házban, és ahol többek között Petri Györgynek, Csalog

Zsoltnak, Kornis Mihálynak, **Eörsi Istvánnak**, Dalos Györgynek és, ki másnak, Esterházy Péternek rendeztem műsort. Az ilyesmihez elég volt egy bátor igazgató, és itt volt egy, Köles Sándor. Ami meglepett: az egyik spicli írásának színvonala. Ez az ember, akit Fehér Tamás álneven emleget a dokumentum, egy jól képzett irodalomkritikus pontosságával számol be 1978. március 23-án Kornis Mihály estjéről. Először nem emlékszik Kornis nevére, csak egy későbbi jelentésben azonosítja. Ez nem csoda, Kornisnak akkor még nemhogy könyve, de nyomtatott írása is alig jelent meg. Fehér Tamás tehát alapos volt és pontos. Azonkívül felismerte a közönség soraiban Ascher Tamást, Najmányi Lászlót és Petri Györgyöt. Nem azért, mintha nevezettek 1978-ban annyira közismertek lettek volna. Hanem azért, mert, mint a szövegből kiderül, ismerte őket: néhány hónappal korábban Ascher meghívására töltött néhány napot Kaposváron. Valamilyünk személyes ismerőséről van szó.

Na, itt lett elegendő. És ezúton üzenem „Fehér Tamás”-nak és kollégáinak, „Bercsényi”-nek és „Gyapjas”-nak, hogy a megbékléshez és a megbocsátáshoz először bocsánatot kell kérni. És mivel erre – egy-két, kényszerű kivételtől eltekintve – tizenkét éve hiába várunk, mi célszemélyek, van egy javaslatom is, de az már a szocialista-liberális többségű Országgyűlésnek szól: Tessék megváltoztatni a törvényt, Hölgyeim és Uraim. Már elég messze vagyunk a rendszerváltástól ahhoz, hogy a besúgók kötelező leleplezése, a listák nyilvánosságra hozatala ne okozzon túl nagy sokkot. (Lám, Németországban sem lett belőle nagy baj – állítólag egyetlen válás történt emiatt.) De még elég közel vagyunk ahhoz,

hogy mi, mindazok, akiket a rezsim politikáját támadó politikai vagy – mint az én esetemben – csupán kulturális tevékenységünk miatt besúgtak és figyeltek, úgy érezzük, megkaptuk a nekünk járó történelmi elégtételt.

A Horn-Kuncze-kormány nagy nehezen lehetővé tette azt, amit az Antall-kormány nem: hogy egyáltalán elolvashassuk, mit írtak össze rólunk. Az Orbán-kormánynak fontosabb volt a Terror Háza, mint a múlt valóságos feltárása, és nem tartották feladatunknak az elődeik által hozott törvények kijavítását. Most itt az idő. A Medgyessy-kormány könnyen megteheti, amit az elődei elmulasztottak. Az MSZMP-ből örökölt tagjai nem lettek érintettek, hiszen őket tilos volt beszervezni. Az SZDSZ egykori alapítói, korábbi és részben mai vezetői, a Demokratikus Ellenzék tagjai pedig célszemélyek voltak. Itt van végre a lehetőség – a jelek szerint először és lehet, hogy utoljára.

Tudok az ellenérvekről: hogy a BM olykor konspiratív céllal hamisított beszervezési jegyzőkönyveket, és ezért nem szabad azokat nyilvánosságra hozni – nehogy egyetlen ártatlan is bűnhődjön. De a valóban beszervezett besúgók jelentései megvannak. És akkor már csak az álneveket kell a valódi nevekhez rendelni. Csak azoknak a nevéket kell – de azokét már éppen ideje – nyilvánosságra hozni, akikről jelentések is fennmaradtak.

Idén tavasszal, amikor az SZDSZ-es jelöltem elfogyott, a második fordulóban a szocialistákra szavaztam. Életemben először (minthogy már az elődeikre sem szavaztam soha). És ha a törvény továbbra is az MSZMP egykori urait kiszolgáló besúgókat védi, akkor vélhetőleg utoljára.

Fábrí Péter
író